

Результати дослідження тенденцій розвитку вітчизняного фармацевтичного ринку

Панфілова¹ Г. Л., Немченко² Л. А., Жиленко¹ А. В.

Кафедра організації та економіки фармації¹

Кафедра соціальної фармації²

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

economica@ukr.net

Фармацевтичний ринок (ФР) постає як важлива складова системи фармацевтичного забезпечення населення. У будь-якому суспільстві ФР виконує багато функцій, серед яких соціальна займає пріоритетне місце. Тому результати аналізу тенденцій розвитку вітчизняного ФР мають актуальність у розробці та впровадженні дієвих механізмів стимулювання виробництва лікарських препаратів (ЛП), впровадження механізмів референтного ціноутворення, стимулювання споживання генеричних препаратів з доведеною біоеквівалентністю тощо. Об'єктами дослідження були обрані дані компанії «Proxima Research» за 2012-2016 рр.. Статистична обробка показників здійснювалась за допомогою табличного процесора Microsoft Office Excel 2010 та з використанням стандартної програми прикладного статистичного аналізу Statistica 6.0 (ліцензія програмного продукту V.7. English – V.6 Russia K 892818). Дослідження обсягів ФР здійснювався у грошовому (національна валюта та долари США) та натуральному вираженні.

За результатами аналізу динаміки розвитку вітчизняного ФР за 2012-2016 рр. нами встановлено наступне. У грошовому вираженні (національна валюта) обсяг реалізації всіх категорій товарів з кожним роком поступово зростав. Так, обсяг ринку у гривні за даними 2012 р. дорівнював 31793 млн. грн. (приріст порівняно з показниками попереднього періоду складав +17,0%), у 2013 р. – 35845,11 млн. грн. (+12,7% відповідно), у 2014 р. – 40806,5 млн. грн. (+13,84%), у 2015 р. – 50495,6 млн. грн. (+23,74%), а за даними 2016 р. – 59969,5 млн. грн. (+18,76%). Розраховане середнє значення приросту показників обсягу ФР протягом 2012-2016 рр. становило 17,21%. Планомірне зростання обсягу ФР у національній валюті пов'язане як збільшенням купівельної спроможності населення (до 2014 р.), так й обумовлено значним знеціненням гривні практично у 3,5 рази, починаючи з 2014 р.. Найбільший темп зростання обсягу ФР у гривні спостерігався за даними 2015 р. (стрімке зниження курсу гривні відносно долару США за умов значної імпортозалежності ринку), а найнижчий – у 2013 р.

Обсяг ринку у натуральних показниках (млн. упаковок), за даними 2012 р., дорівнював 1960,0 млн. уп. (приріст порівняно з показниками попереднього періоду +5,2%), у 2013 р. – 1989,0 млн. уп. (+1,48%), у 2014 р. – 1763,6 млн. уп. (-11,33%), у 2015 р. – 1547,0 млн. уп. (-12,28%), а за даними 2016 р. – 1592,6 млн. уп. (+7,5%). Як бачимо, на ринку

спостерігається негативна тенденція зниження обсягів ФР упродовж 2014-2015 рр. Так, наприклад, у 2014 р. у натуральному вираженні ФР просів, порівняно з даними базового 2012 р., на 10,02%, а у 2015 р. – вже на 21,01%. В цілому слід зазначити, що починаючи з 2013 р. в Україні намітилась вкрай негативна тенденція до зниження обсягів ФР у натуральному вираженні. Зазначений факт є наслідком фінансово-економічної кризи, різким зниженням купівельної спроможності населення та відсутністю дієвих механізмів компенсації вартості споживання препаратів за рахунок державних коштів. Обнадійливим виглядає той факт, що після тривалої стагнації та падіння ринку у 2016 р. намітилась позитивна тенденція до збільшення обсягів продажів на 7,5%, порівняно з даними 2015 р.. При цьому показники базового 2012 р. залишаються для вітчизняного фармацевтичного простору вже недосяжними. Так, порівняно з даними 2012 р. обсяг ФР у натуральних показниках у 2016 р. знизився на 18,75%. Результати аналізу вітчизняного ФР у доларовому виразі наведені на рисунку.

Рис. Аналіз динаміки розвитку вітчизняного ФР у доларовому вираженні (2012-2016 рр.)

Як бачимо, упродовж 2012-2016 рр. можна умовно виділити два етапи розвитку ринку ліків та виробів медичного призначення. На першому етапі (2012-2013 рр.) спостерігалось зростання обсягів ФР з 3,9 млрд. дол. США до 4,9 млрд. дол. США (приріст показника 12,56%). Починаючи з 2014 р., триває другий період розвитку ринку, який характеризується різким зниженням обсягів ФР з 4,39 млрд. дол. США (2013 р.) до 2,6 млрд. дол. США у 2014 р., тобто ринок просів практично у 2 рази. У 2015 р. тенденція зниження обсягів ФР продовжилась і зазначений показник дорівнював 2,3 млрд. дол. США (зниження на 11,54%). Як бачимо, динаміка розвитку вітчизняного ФР упродовж 2012-2016 рр. відрізняється складністю за характером та значною залежністю від макроекономічних процесів, що спостерігаються у державі.

За умов реформування вітчизняної системи охорони здоров'я та фармацевтичного забезпечення населення результати проведених досліджень можуть бути використані у формуванні основних напрямків процесу регулювання споживання ЛЗ та ефективного впровадження державних цільових програм, насамперед «Доступні ліки».